

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry
Martinkatu 5, 20810 Turku
varsinais-suomi@sll.fi

Varsinais-Suomen liitto

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piirin muistutus luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta

Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri on antanut lausunnon kaavaluonnoksesta sekä kaavan 1. ehdotuksesta ja piiri toteaa, että luonnonarvojen ja -varojen vaihemaakuntakaavan ehdotuksen valmistelussa on huomioitu lausunnoissa esille tuotuja asioita ja kaavan laadinnassa käytettyä tausta-aineistoa on täydennetty. Erityiskiitos maakuntaliitolle, että se on suorittanut maastokäyntejä kaavavalmistelun aikana ja ottanut mukaan pienetkin suojelukohteet. Hyvin merkittävää on että soidensuojelun täydennysohjelman kohteet merkitään S-suojelumerkinnällä. Myös M- ja MRV-alueiden suunnittelumääräys maisema- ja ympäristöarvojen huomioimisesta maankäytön muuttuessa.

Varsinais-Suomen liitto on toiminut esimerkillisesti laittamalla aineiston, mukaan lukien kaava- ja liitekartat sekä voimassa olevan kokonismaakuntakaavan osallisten helposti saataville. Digitaalisen kartta-aineiston luku ei kuitenkaan ole helppoa ja kokonaisuuden ja muutosten hahmottaminen vaikeaa.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan kaavoituksen yhtenä tavoitteena on luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilyttäminen. Valtion viranomaisen vahvistusmenettelyn kumoaminen asettaa yleispiirteiselle kaavoitukselle siis uusia vaatimuksia ja korostaa maakuntaliiton vastuuta ympäristöstä. Soidensuojelun täydennysohjelman lisäksi muiden turpeenottoalueiden kohteiden huomioiminen on tärkeitä ilmaston, vesiensuojelun ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen takia.

Kaava sisältää luonnonarvot, luonnonvarat, virkistysten ja matkailun, joten on selvää että osa teemoihin liittyvistä maankäytöllistä tulee ratkaista kestäväällä ja ekologisella tavalla alemman tason kaavoissa, eikä tarkoita kaavassa merkitsemättä tai kartoittamatta jääneiden alueiden osalta sitä, että niissä ei olisi em. teemoihin liittyviä suojelu- ja virkistyskäyttöarvoja.

Maakuntakaavassa esitetyt luontoarvojen suojelun yksityiskohdat, tarkat aluerajaukset ja toteutus tapahtuvat valtion ja kuntien luonnonsuojelu- ja ympäristöviranomaisten toimesta. Osa kohteista on jo suojeltu luonnonsuojelulla, Naturailla tai esim. kaavallisesti, mutta suojelu- ja virkistysarvoja tulisi esittää (esim. luo-merkinnällä, myös rinnakkain V ja V/MRV-merkintöjen kanssa) monille muille suojeluarvoja sisältäville alueille, kuten kaavassa poistuvilla suojelualue-merkinnöillä. Tämä vahvistaisi kaavan ekoloogista kestävyttä ja jättäisi silti keinovalikoimaan eri intressien yhdistämisen mahdollistavia keinoja.

Kaavassa käsitellään kierto- ja biotalouden näkökulmasta keskeisten luonnonvarojen käyttöä ja potentiaalia ja yhdistämistä maakunnallisesti luontoalueiden ja virkistysmahdollisuuksien turvaamiseen, johon liittyvät myös kaavan E-merkinnät alamerkintöineen. Aikaisemmin toiminta on ollut maakunnallisesti ja seudullisesti suunnittelematonta, jolloin ympäristövaikutusten yhteisvaikutusten arviointi on ollut mahdotonta esimerkiksi kalliokiviainesoton osalta. Piiri pitää näkökulmaa tärkeänä ja muistuttaa, että kaavan ja toimintojen suunnittelun ja toteutuksen tulee tukea luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämistä, ekosysteemipalveluiden turvaamista, vesien tilan parantamista ja ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Ekologisen kompensaation periaatetta tulee toteuttaa esimerkiksi maankäytöllisesti isoissa väylä-, kaivos- ja tuulivoimahankkeissa.

Kohde- ja lähdeluettelosta puuttuu edelleen joitakin jo kartoitettuja luontokohteita (myös LSL mukaisia luontotyyppejä), esim. kuntien tilaamia luontoselvityksiä. Myös vielä aivan uusimmat METSO-kohteet tulee päivittää kaavaan. Toisaalta valmistelussa on mukana myös uusia suojelualuevarauksia. Kokonaisuudessaan suojelualueiden määrä on kuitenkin edelleen riittämätön alueen muuhun käyttöpaineeseen nähden, eivätkä olemassa olevat ja uudet suojelualuevaraukset muodosta toimivaa verkostoa. Mm. Luontodirektiivi edellyttää Natura-alueiden välisen viheryhteyksien turvaamista ja maakuntakaava on siihen sopivin työkalu.

Maakuntakaavaehdotuksen viheryhteyksillä ja -rakenteella ei pystytä saavuttamaan esimerkiksi maakunnan lintukantojen hyvinvointia, vaan kaavoituksessa tulisi entistä paremmin turvata metsien, perinteisen maatalouden, saariston, soiden ja muiden kosteikkojen, muiden (pien)vesistöjen linnustoarvoa (pesimä- ja muutonaikaisia). Viheryhteyksien osoittaminen erityisesti kasvavalla Turun kaupunkiseudulla olisi tärkeätä. Luonnonsuojelupiiri toki ymmärtää, että maakuntakaavalla ei voida vaikuttaa kaikkeen alueiden käyttöön, mutta mm. suojelemattomien FINIBA ja MAALI-alueiden mukaan otto parantaisi kaavallisesti luonnon monimuotoisuuden säilyttämiselle.

Myös virkistys- ja matkailu sekä maisema-alueiden merkitys osana suunniteltuja viheryhteyksiä tukee luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä. Osa suojeluarvoista edellyttääkin elinkeinojen toimintaa (esim. perinnemaisemat ja perinteinen monimuotoinen maatalous, vesiensuojelu) eivätkä ne ole ristiriidassa lisääntyvän virkistyskäytön kanssa. Melontareittien ja luontoarvojen osalta olisi vapaat joet ja kosket myös maakuntakaavassa äänen lausuttava tavoite.

Myös paikallisia luontopolkuja ja reitistöjä (ulkoilureitti, ohjeellinen ulkoilureitti) tulee osoittaa maakuntakaavassa. Ehdotukseen tulee palauttaa Raision olemassa oleva ja ainoa merellinen ulkoilureitti Timalipolku, joka kulkee Viheriäisissä merenrantaa pitkin Hahdenniemen venesatamasta kohti Kukonpäättä ja rengasreittinä palaa entisen puutarhan kautta takaisin venesatamaan. Lisäksi alueella on lehtoja, pienvesiä ja luontotyyppejä. Kukonpää on luonnontilainen kallioinen ja metsäinen niemenkärki, joka tulee osoittaa virkistyskäyttöön. Raision osalta kaavasta puuttuvat ainakin runsaan kolmen kilometrin mittaiset Kerttulan luontopolku ja Pähkinäpolku. Kerttulan luontopolku sijaitsee aivan Raision keskustan tuntumassa heti Kerttulan urheilukeskuksen länsipuolella ja Pähkinäpolku Kallasten-Hakinmäen asuntoalueen pohjoispuoleisella metsäalueella. Molemmat metsämaastossa kulkevat polut ovat erittäin suosittuja ja tärkeitä retkeily-, ulkoilu- ja opetuskohteita, jotka tutustuttavat kulkijan monipuoliseen raisiolaiseen metsäluontoon. Tällaiset arvokkaat kohteet pitäisi sisällyttää kaavaan, koska muuten niillä on taipumus vähitellen hävitä asutustoiminnan ja muun maankäytön seurauksena. Mikäli taajamien luontopolut eivät sisälly kaavaan, tulee se ilmaista selkeästi kaavaselostuksissa.

Maakunnan ulkorajoilla jostain syystä retkeily-yhteyksiä ei ole osoitettu Ahvenanmaan suuntaan meren ylitse, mutta Uudenmaan suuntaan on. Natura-kohteiden kaavakortin suojelumääräyksiin tulee lisätä, että myös Natura-rajauksen ulkopuoliseen toimintaa voi vaikuttaa Natura-vaikutusten arvioinnin päätelmät.

Maakunnan jokien ns. "tippavoimaloiden" osalta kaavan tulisi lisätä merkintä voimassa olevista kalatievelvotteista ja/tai tarvittavista ympäristövirtaamaselvityksistä.

Kaavakarttaan on merkitty vesiviljelyyn soveltuvia alueita myös Saaristomerelle, jonka meren tila on heikko. Merkintöjä ei tulisi merkitä alueille, joihin jokien, eläintilojen, viljelyn ja rannikon muun erilaisen toiminnan kuormitus on suurta. Saaristomeren sisäosien vedet ovat vain välttävässä kunnossa, ulkovedetkin vain tyydyttävässä kunnossa. Lisäksi kulunut talvi on ollut jokien mukanaan tuomien ravinnepestöjen osalta ennätysmäinen, mikä tekee muiden vesiensuojelutoimien

merkityksestä vielä aiempaa suuremman. Maakuntakaavassa tulisi antaa entistä selkeämmin määräykset alueista, johon ei saa sijoittaa vesiviljelylaitoksia sekä sellaisia määräyksiä, joita voidaan käyttää ympäristölupien perusteena rajoitettaessa typpipäästöjä. Myös ruoppausmassojen sijoituspaikat tulisi selvittää luontoarvot huomioiden ja ympäristövaikutukset huomioiden ja merkitä kaavakarttaan, eikä vain viitata merialuesuunnitteluun. Linnustollisesti ja virkistyskäytön kannalta tärkeiden lahtien ja ranta-alueiden käyttö läjitykseen tulee estää.

Luonnonsuojelupiiri huomauttaa, että aiemmin lausumamme Liedon aseman lähellä, 9-tien pohjoispuolen ejk-merkintä Kailassuon alueella on edelleen kaavaehdotuksessa. Merkintä tulee poistaa tai luontokohteet huomioida ja merkitä kaavaan. Kohteelta on luontoselvityksissä rajattuja luontoarvoja mukaan lukien liito-oravien elinympäristöjä ja soita. Nykyinen kaavamerkintä mahdollistaa alueen metsien hävittämisen, kallioiden louhinnan sekä maamassojen läjityksen. Maankäytön vaikutusten arviointia on kaavamateriaalin perusteella vaikea tehdä.

Suomen luonnonsuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry.

Turussa 1.10.2020.

Saija Porramo
Puheenjohtaja

Pia Roering
Varapuheenjohtaja